

Health Literacy, Motivation and Persistence of Behavior in Preventing the Spread of Covid19 and Health Promotion in New Normal under the Ayutthaya Model

Nakarin Argharn¹ Sukanya Buasri^{2*} and Threeraphan Janpeng²

¹ Ayutthaya Provincial Health Office, Thailand

² Department of Community Nursing and Primary Care, Faculty of Nursing, Chiang Rai College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Sukanya.buasri@crc.ac.th

ABSTRACT

This article aimed to study (1) health literacy, motivation and persistence of behavior, (2) the relationship of health literacy, motivation and persistence of behavior, (3) the influence of health literacy and motivation on behavior persistence in preventing the spread of covid19 and health promotion in new normal under the Ayutthaya model. This research is predictive research was applied Nutbeam (2008) and Roger (1975) cognitive frameworks. The sample was employees in the workplace in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. They was selected by stratified random sampling of 398 cases, collected data during the months of October - November 2022. The instrument for collecting data were personal information questionnaires, health literacy questionnaire and behavior questionnaire. Analysis data by descriptive statistics, Pearson correlation coefficient analysis and analyzing predictive power by multiple regression analysis. The result of the study found that: 6 skill of health literacy about covid19 had the average overall score at high level. The understanding skills, communication skills and decision-making skills were highest level. Motivation and behavior in preventing the spread of covid19 and health promotion in new normal were highest level. The analysis of the relationship between the health literacy and motivation were related to in preventing the spread of covid19 and health promotion in new normal. The Pearson correlation coefficient was $r = 0.395$, $p < 0.001$ and $r = 0.638$, $p < 0.001$, respectively. Analysis of the predictive power of health literacy and motivation cloud together predict at 44.9% with motivation having the highest predictive weight ($\beta = 0.606$, $p < 0.001$) and health literacy ($\beta = 0.108$, $p < 0.001$).

Keywords: Health Literacy, Motivation, Behavior in Preventing the Spread of Covid19, Health Promotion, New Normal

ความรอบรู้และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล

นรินทร์ อัจฉาญ¹ สุกัญญา บัวศรี^{2*} และ อีรพันธ์ จันทรเป็ง²

¹ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

² สาขาวิชาการพยาบาลชุมชนและการรักษาโรคเบื้องต้น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Sukanya.buasri@crc.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา (1) ความรอบรู้ แรงจูงใจ และการคงอยู่ของพฤติกรรม (2) หาความสัมพันธ์ของความรอบรู้ แรงจูงใจ และการคงอยู่ของพฤติกรรม (3) อิทธิพลของความรอบรู้และแรงจูงใจต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทำนาย ประยุกต์กรอบแนวคิดความรู้ของ Nutbeam (2008) และแรงจูงใจ Roger (1975) กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานในสถานประกอบการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นได้ 398 ราย เก็บข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2565 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามความรู้ แบบสอบถามพฤติกรรมในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย วิเคราะห์ความสัมพันธ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และวิเคราะห์อำนาจการทำนาย โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า ความรอบรู้เกี่ยวกับโรค covid19 ทั้ง 6 ทักษะ มีค่าเฉลี่ยคะแนนโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีทักษะด้านการเข้าใจ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด แรงจูงใจและพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่อยู่ในระดับมากที่สุด การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ความรอบรู้และแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เท่ากับ $r = 0.395$, $p < 0.001$ และ $r = 0.638$, $p < 0.001$ ตามลำดับ การวิเคราะห์อำนาจการทำนายตัวแปร พบว่า ความรอบรู้ และแรงจูงใจ เป็นตัวแปรที่ร่วมพยากรณ์ได้ร้อยละ 44.9 โดยแรงจูงใจมีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุด ($\beta = 0.606$, $p < 0.001$) และความรอบรู้ ($\beta = 0.108$, $p < 0.001$)

คำสำคัญ: ความรอบรู้, แรงจูงใจ, พฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID19, การส่งเสริมสุขภาพ, วิถีชีวิตใหม่

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในช่วงปีพ.ศ. 2563-2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดโรค covid19 ได้สร้างผลกระทบต่องานสาธารณสุขมากมาย ขณะเดียวกันภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรมก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน ทำให้ขาดแรงงานจากการต้องหยุดพักรักษาตัว การกักตัวทำให้พนักงานสูญเสียรายได้ ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิต และการดำเนินการของสถานประกอบการและเศรษฐกิจของประเทศ ในปีพ.ศ. 2563 อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดแก่อุตสาหกรรมรถยนต์ เหล็ก ยางรถยนต์ เครื่องปรับอากาศ สิ่งทอ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และเครื่องหนัง ที่การเติบโตด้านธุรกิจติดลบ 11.61-48.46% และอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบรองลงมาได้แก่อุตสาหกรรมผลิตกระดาษ เคมีภัณฑ์ เครื่องดื่ม เฟอร์นิเจอร์ ที่ติดลบ 6.98-11.3% (กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2565) นับว่าการแพร่ระบาดของโรค covid19 ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเกือบทั้งหมดต้องหยุดชะงัก สร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตามในด้านสาธารณสุขประเทศไทยถือว่าประสบความสำเร็จในการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาด จากมาตรการล็อกดาวที่เข้มงวด

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่มีสถานประกอบการ และภาคอุตสาหกรรมหลายแห่งที่ได้รับผลกระทบจากโรค covid19 ซึ่งหากมีผู้ป่วยติดเชื้อในสถานประกอบการ และไม่มีมาตรการควบคุมสถานการณ์อย่างเคร่งครัดแล้วนั้นจะส่งผลต่อการแพร่ระบาดของโรค covid19 อย่างรวดเร็ว สาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงร่วมมือกับหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย สภาอุตสาหกรรมจังหวัด และภาคประชาชน พัฒนาอยุธยาโมเดลขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางมาตรฐานในการจัดการป้องกันและควบคุมโรค covid19 ในสถานประกอบการ โดยได้รับความร่วมมือจากภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมเข้าร่วมโครงการจำนวน 10 แห่ง อยุธยาโมเดลประกอบด้วย การสร้างนโยบายของสถานประกอบการโดยผู้บริหาร มีการจัดทำข้อมูลการป่วย และการรักษาตัวของพนักงาน แนวทางมาตรการเพื่อป้องกันควบคุมโรค การซ้อมแผนเมื่อมีการแพร่ระบาดของโรค มีแนวปฏิบัติในการดำเนินการขณะมีการติดเชื้อ และหลังการติดเชื้อ มาตรการ Bubble & Seal รวมถึงแนวทางการดูแลสุขภาพใจผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2564)

ปัจจุบันแม้ว่าจะพบอัตราป่วยที่ลดลง และสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโรค covid19 ได้แล้วนั้น มาตรการป้องกันโรคในที่สาธารณะหลายประเด็นกลายเป็นพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ เช่น การสวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าทุกครั้งเมื่อออกจากเคสสถานหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่มีผู้คนแออัด ล้างมือด้วยสบู่ แอลกอฮอล์ เจลหรือน้ำยาฆ่าเชื้อโรคบ่อยๆ หลีกเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมหรือไปในสถานที่ที่มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก ถือหลักการเว้นระยะนั่งหรือยืนห่างกันอย่างน้อย 1 เมตร หลีกเลี่ยงการติดต่อสัมผัสระหว่างกัน เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีส่วนช่วยลดอัตราป่วยโรค covid19 ได้นอกจากนี้ยังช่วยป้องกันการเกิดโรคอื่นๆ ที่สามารถติดต่อกันผ่านระบบทางเดินหายใจได้ด้วย (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎี พบว่า แนวคิดความรู้ด้านสุขภาพของ Nutbeam (2008) ประกอบด้วยทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ (Access Skill) ทักษะการเข้าใจ (Cognitive) ทักษะการสื่อสาร (Communication skill) ทักษะการตัดสินใจ (Decision skill) ทักษะการจัดการตนเอง (Self management Skill) และ การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ความรอบรู้จะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องมีทักษะทั้ง 6 ด้าน เมื่อบุคคลเกิดความรู้จะส่งผลต่อพฤติกรรมด้านสุขภาพที่เหมาะสม นอกจากความรู้แล้วการมีแรงจูงใจที่ดีจะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ดีเช่นกัน ซึ่งทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคของโรเจอร์ (1975) ประกอบด้วย แรงจูงใจภายใน ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของโรค (Noxiousness) การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค (Perceived Probability) ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนอง (Response Efficacy) และ ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) และแรงจูงใจภายนอกที่จะส่งผลให้เกิดความตั้งใจในการป้องกันโรคนั้นๆ มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโรค covid19 พบว่า ความรอบรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรค covid19 (กัมปนาท โคตรพันธ์ และ นิยม จันทร์นวล, 2565; ตรีชนก พันธุ์สุมา และ พงษ์สิทธิ์ บุญรักษา, 2564) และพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ (ระวิ แก้วสุกใส และคณะ, 2564)

ดังนั้นเพื่อสนับสนุนให้พนักงานในสถานประกอบการมีการคงอยู่ของพฤติกรรมในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในยุควิถีชีวิตใหม่ได้ ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์ใช้แนวคิดความรู้ของ Nutbeam (2008) และทฤษฎีแรงจูงใจของโรเจอร์ (1975) เพื่อศึกษาความรู้ แรงจูงใจ พฤติกรรม ความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัย รวมถึงอิทธิพลของความรู้และแรงจูงใจต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล เพื่อให้การส่งเสริมปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างตรงประเด็นนำไปสู่พฤติกรรมในการป้องกันโรคที่ดีในยุควิถีชีวิตใหม่ หน่วยงานและสถานประกอบการจะได้นำผลการศึกษาไปวางแผนในการจัดระบบประมาณ รวมถึงการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับปัญหา หรือพร้อมรับมือกับโรคระบาด โรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ แรงจูงใจและการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในวิถีชีวิตใหม่ภายใต้ยุทธยาโมเดล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ แรงจูงใจกับการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในวิถีชีวิตใหม่ภายใต้ยุทธยาโมเดล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในวิถีชีวิตใหม่ภายใต้ยุทธยาโมเดล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทำนาย (Predictive Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานในสถานประกอบการจำนวน 10 แห่ง ที่เข้าร่วมยุทธยาโมเดล ทั้งหมด 46,900 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2565)

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณสุ่มตัวอย่างแบบ แบ่งชั้น (Stratified Simple Random Sampling) จากจำนวนประชากร 46,900 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางทาร์ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนที่ 5% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 398 คน

การสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เนื่องจากสถานประกอบการที่เข้าร่วมยุทธยาโมเดลมีทั้งหมด 10 แห่ง จึงแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ สถานประกอบการด้านโลจิสติกส์ ด้านอุตสาหกรรมอาหาร ด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และส่งออกทะเลทราย ผู้วิจัยจึงได้จับฉลากสถานประกอบการแต่ละกลุ่ม 1 แห่ง และสุ่มตัวอย่างตามจำนวนสัดส่วนของประชากรได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มจำนวน 98 คน , 122 คน และ 178 คน ตามลำดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษาสูงสุด ประวัติการเป็นโรค covid19 ประวัติการได้รับวัคซีน จากการทบทวนวรรณกรรม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรค covid 19 ประกอบด้วย 6 ทักษะ (Nutbeam, 2008) ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ จำนวน 5 ข้อ ทักษะการสื่อสาร จำนวน 5 ข้อ ทักษะการจัดการตนเอง จำนวน 6 ข้อ และทักษะการรู้เท่าทันสื่อจำนวน 5 ข้อ เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ โดยกำหนดให้ ทุกครั้ง หมายถึง ฉันทปฏิบัติตรงกับข้อความข้างต้น 6-7 วัน/สัปดาห์ ให้ 5 คะแนน บ่อยครั้ง หมายถึง ฉันทปฏิบัติตรงกับข้อความข้างต้น 4-5 วัน/สัปดาห์ ให้ 4 คะแนน บางครั้ง หมายถึง ฉันทปฏิบัติตรงกับข้อความข้างต้น 3 วัน/สัปดาห์ ให้ 3 คะแนน นานๆ ครั้ง หมายถึง ฉันทปฏิบัติตรงกับข้อความข้างต้น 1-2 วัน/สัปดาห์ ให้ 2 คะแนน ไม่เคย/ไม่ปฏิบัติเลย หมายถึง ฉันทไม่เคยปฏิบัติตรงกับข้อความข้างต้นนั้นเลย ให้ 1 คะแนน ทักษะความเข้าใจ จำนวน 8 ข้อ เป็นแบบทดสอบความรู้ถูก-ผิด และทักษะการตัดสินใจ จำนวน 5 ข้อ เป็นแบบทดสอบมีตัวเลือก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามแรงจูงใจในการคงอยู่ของพฤติกรรมการป้องกันตนเองจาก โรค covid 19 พัฒนขึ้นจากทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคของ โรเจอร์ (1975) ประกอบด้วยแรงจูงใจภายใน 4 ด้านได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของโรคการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนอง และความคาดหวังในความสามารถของตนเอง จำนวน 12 ข้อ เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วย 3 คะแนน หมายถึง ไม่แน่ใจ 2 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย 1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และแรงจูงใจภายนอกจำนวน 4 ข้อ ใช้มาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ เช่นเดียวกับแบบสอบถามความรู้

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามแบบสอบถามการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ เช่นเดียวกับแบบสอบถามความรอบรู้

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แบบสอบถามผู้วิจัยได้นำไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1. หาคความตรงตามเนื้อหา (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เป็นอาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ 1 คน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวอนามัยและโรคจากการประกอบอาชีพ 1 คน และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมสุขภาพ 1 คน แบบสอบถามความรอบรู้เกี่ยวกับโรค covid 19 เท่ากับ 0.84 แบบสอบถามแรงจูงใจในการคงอยู่ของพฤติกรรมป้องกันการป้องกันตนเองจาก โรค covid 19 เท่ากับ 0.93 และแบบสอบถาม แบบสอบถามการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ เท่ากับ 0.88 และทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาปรับแล้วหาความเที่ยง (Reliability) ในพนักงานสถานประกอบการที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) แบบสอบถามความรอบรู้เกี่ยวกับโรค covid 19 เท่ากับ 0.84 ส่วนทักษะความเข้าใจ (Kuder-Richardson: KR20) เท่ากับ 0.17 และทักษะการตัดสินใจ KR20 เท่ากับ 0.26 แบบสอบถามแรงจูงใจในการคงอยู่ของพฤติกรรมป้องกันการป้องกันตนเองจาก โรค covid 19 เท่ากับ 0.88 และแบบสอบถามการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ เท่ากับ 0.79 และทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

3. การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติการทำวิจัยและผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รหัสโครงการ 13/2565 ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2565 พิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมโครงการโดยแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบวัตถุประสงค์ รายละเอียด ประโยชน์และผลกระทบอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ระยะเวลา เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตัดสินใจอย่างอิสระ โดยมีเอกสารพิทักษ์สิทธิพร้อมทั้งชี้แจง การเก็บรักษาข้อมูล การปกป้องความเป็นส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถถอนตัวหรือยกเลิกการให้ข้อมูล ได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการทำงานและข้อมูลทั้งหมดจะนำเสนอในภาพรวม โดยแบบสอบถามจะทำลายทิ้ง ภายหลังจากงานวิจัยเสร็จสิ้นและได้รับการเผยแพร่แล้ว 1 เดือน

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ความรอบรู้ แรงจูงใจ มีความสัมพันธ์กับการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล

3.2 ความรอบรู้ และแรงจูงใจ มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาในช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน 2565 โดยผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลเอง มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ทำหนังสือถึงสถานประกอบการ 3 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดในการเก็บข้อมูลวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างได้รับทราบ เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้ตัดสินใจอย่างอิสระในการเข้าร่วมตอบแบบสอบถาม พร้อมกับลงลายมือชื่อยินดีเข้าร่วมการวิจัย

4.3 กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม และผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

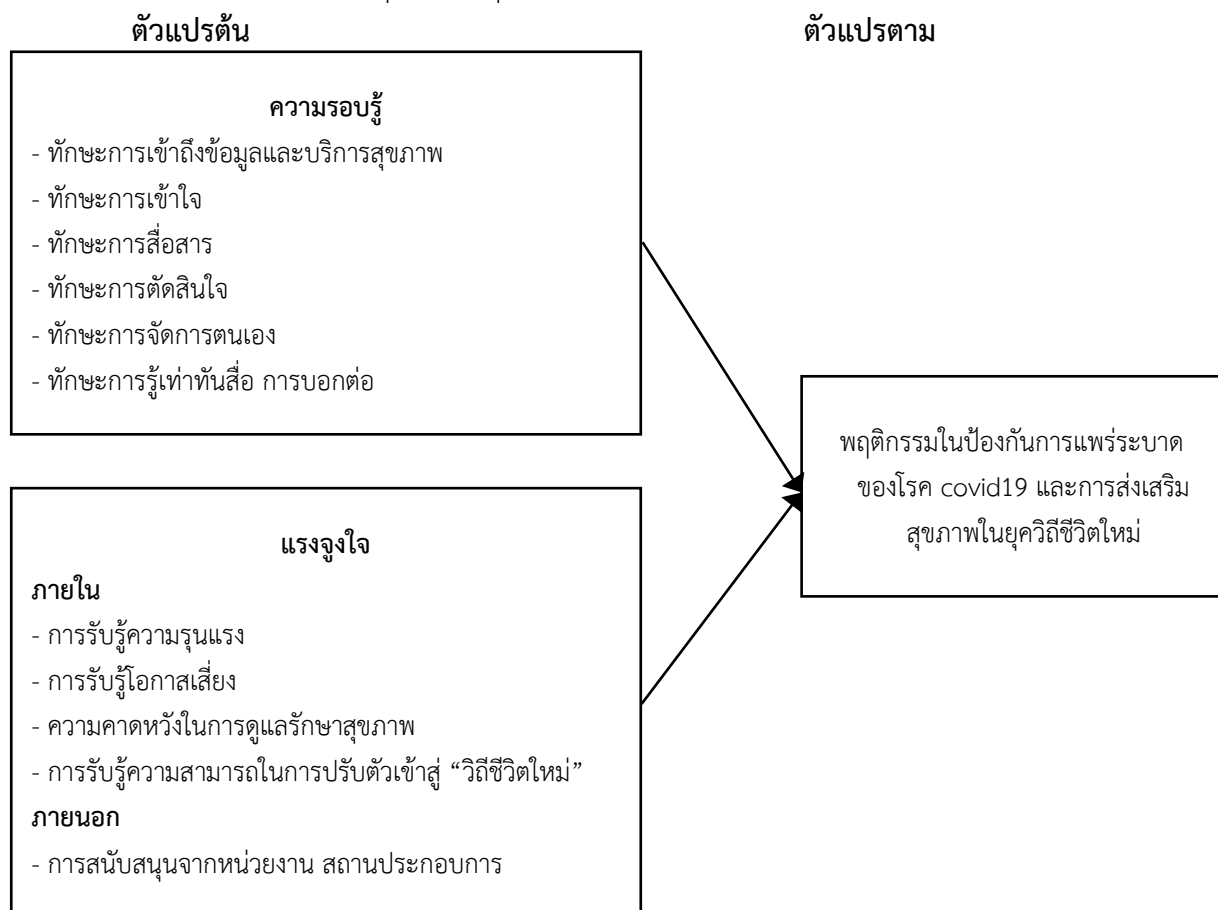
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลความรอบรู้ แรงจูงใจ และพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสูงสุด-ต่ำสุด (Max-Min)

5.2 สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytic Statistics) ได้แก่ 1) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ แรงจูงใจ และพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) 2) วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างความรู้ แรงจูงใจ และพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดความรู้ของ Nutbeam (2008) ประกอบด้วย 6 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ (Access Skill) ทักษะการเข้าใจ (Cognitive) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) ทักษะการตัดสินใจ (Decision Skill) ทักษะการจัดการตนเอง (Self-management Skill) และการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ร่วมกับทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคของ โรเจอร์ (1975) ประกอบด้วย แรงจูงใจภายใน ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของโรค (Noxiousness) การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค (Perceived Probability) ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนอง (Response Efficacy) และ ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) และแรงจูงใจภายนอกที่ส่งผลต่อการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

ข้อมูลทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 75.38) อายุเฉลี่ย 34.5 ปี อยู่ในช่วง 25-34 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 55.53) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 98.24) ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี (ร้อยละ 56.03) ไม่เคยเป็นโรค Covid (ร้อยละ 51.51) ได้รับวัคซีนมากกว่า 2 เข็ม (ร้อยละ 98.99)

1. ความรอบรู้ แรงจูงใจและการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้ยูรยาโมเดล

กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้ในภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X}$ = 27.33, S.D. = 0.57) โดยมีทักษะการเข้าใจ ($\bar{X}$ = 7.13, S.D. = 0.89) ทักษะการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.72) และทักษะการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 4.90, S.D. = 0.33) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีทักษะการจัดการตนเอง ($\bar{X}$ = 2.02, S.D. = 1.02) อยู่ในระดับน้อย แรงจูงใจภายในด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.47) ความคาดหวังในการดูแลสุขภาพ ($\bar{X}$ = 4.7, S.D. = 0.44) แรงจูงใจภายนอก ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.59) และพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.42) อยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความรอบรู้จำแนกตามทักษะ แรงจูงใจ และพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่

ข้อ	ตัวแปรที่ศึกษา	min	max	mean	S.D.	การแปลผล
	ความรอบรู้					
1.	ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ	2.60	5.00	4.47	0.57	มาก
2.	ทักษะการเข้าใจ	2.00	8.00	7.13	0.89	มากที่สุด
3.	ทักษะการสื่อสาร	1.80	5.00	4.40	0.72	มากที่สุด
4.	ทักษะการตัดสินใจ	2.00	5.00	4.90	0.33	มากที่สุด
5.	ทักษะการจัดการตนเอง	1.00	5.00	3.98	1.02	มาก
6.	ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	2.00	5.00	4.42	0.76	มาก
	ความรอบรู้โดยรวม	21.40	33	29.30	2.25	มาก
	แรงจูงใจภายใน					
7.	การรับรู้ความรุนแรง	3.00	5.00	4.54	0.55	มาก
8.	การรับรู้โอกาสเสี่ยง	2.67	5.00	4.69	0.47	มากที่สุด
9.	ความคาดหวังในการดูแลสุขภาพ	3.00	5.00	4.70	0.44	มากที่สุด
10.	การรับรู้ความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่ “วิถีใหม่”	3.67	5.00	4.71	0.44	มาก
	แรงจูงใจภายนอก					
11.	การสนับสนุนจากหน่วยงาน สถานประกอบการ บริษัท	2.25	5.00	4.60	0.59	มากที่สุด
	แรงจูงใจโดยรวม	3.52	5.00	4.65	3.52	มาก
12.	พฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่	3.00	5.00	4.67	0.42	มากที่สุด

2. ความสัมพันธ์ของความรอบรู้ แรงจูงใจกับการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้ยูรยาโมเดล

ความรอบรู้และแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เท่ากับ (r = 0.395 และ r = 0.638, $p < .001$ ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังพบว่า ความรอบรู้และแรงจูงใจมีความสัมพันธ์กัน (r = 0.313, $p < 0.001$) ดังตารางที่ 2 เมื่อพิจารณารายทักษะของความรอบรู้พบว่าทักษะการสื่อสารมีระดับความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาเป็นทักษะด้านการรู้เท่าทันสื่อ และทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ (r = 0.405, r = 0.348 และ r = 0.321 ตามลำดับ $p < 0.001$) ส่วนแรงจูงใจพบว่า แรงจูงใจภายในด้านความคาดหวังในการดูแลสุขภาพมีระดับความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาเป็นการรับรู้โอกาสเสี่ยง และการรับรู้ความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่ “วิถีใหม่” (r = 0.561, r = 0.532 และ r = 0.453 ตามลำดับ $p < 0.001$) และแรงจูงใจภายนอกมีระดับความสัมพันธ์ (r = 0.569, $p < 0.001$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรที่ศึกษา (n=398)

ตัวแปร	1	2	3
1. ความรอบรู้ (X1)	1.00		
2. แรงจูงใจ (X2)	0.313**	1.00	
3. พฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ (Z)	0.395**	0.638**	1.00

p<.001***

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างความรอบรู้จำแนกตามทักษะ แรงจูงใจกับพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่

ปัจจัยที่ศึกษา	พฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่	
	r	p-value
ความรอบรู้เกี่ยวกับโรค covid19		
ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ	0.321	<0.001***
ทักษะการเข้าใจ	-0.05	0.310
ทักษะการสื่อสาร	0.405	<0.001***
ทักษะการตัดสินใจ	0.191	<0.001***
ทักษะการจัดการตนเอง	0.133	0.010**
ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	0.348	<0.001***
ความรอบรู้โดยรวม	0.395	<0.001***
แรงจูงใจ		
แรงจูงใจภายใน		
การรับรู้ความรุนแรง	0.321	<0.001***
การรับรู้โอกาสเสี่ยง	0.532	<0.001***
ความคาดหวังในการดูแลสุขภาพ	0.561	<0.001***
การรับรู้ความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่ “วิถีใหม่”	0.453	<0.001***
แรงจูงใจภายนอก		
การสนับสนุนจากหน่วยงาน สถานประกอบการ บริษัท	0.569	<0.001***
แรงจูงใจโดยรวม	0.638	<0.001***

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้ยุทธยาโมเดล

ปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายได้ คือความรอบรู้และแรงจูงใจ โดยเป็นตัวแปรร่วมที่สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 44.9 ($R^2 = 0.449$) โดยแรงจูงใจมีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุด ($\beta = 0.606$) รองลงมาเป็นความรอบรู้ ($\beta = 0.108$) ดังตารางที่ 4 โดยมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z = \text{พฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่}$$

$$Z = 0.546 + 0.108(\text{ความรอบรู้}) + 0.606(\text{แรงจูงใจ})$$

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (n=398)

ตัวแปรทำนาย	b	SE(b)	Beta	t	p-value
1. ความรอบรู้ (X_1)	0.243	0.25	0.108	2.68	<0.01**
2. แรงจูงใจ (X_2)	0.631	0.04	0.606	15.09	<0.001***
Constant	0.546	0.04		3.89	<0.001***

$R = .670$, $R^2 = 0.449$, Adjust $R^2 = 0.446$, $F = 160.932$, $p < .001$

อภิปรายผล

ความรอบรู้ แรงจูงใจ และการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้ในภาพรวมในระดับมาก โดยทักษะการเข้าใจ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะเดียวกันทักษะการจัดการตนเองกลับอยู่ในระดับน้อย อธิบายได้ว่าจากบุคลากรในสถานประกอบการมีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี จึงส่งผลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับโรค covid19 ค่อนข้างมากแม้ว่าการวัดทักษะการเข้าใจจะมีค่าความยากง่ายของข้อคำถามอยู่ในระดับยากมากก็ตาม ($KR20=0.17$) แต่ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะความเข้าใจยังอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเกิดทักษะการเข้าใจที่ดีแล้วจึงส่งผลต่อทักษะการสื่อสารและการตัดสินใจต่อสถานการณ์ในการแพร่ระบาดและการป้องกันโรคอย่างเหมาะสมและถูกต้องด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ ดร.ณชนก พันธุ์สุมาและพงษ์สิทธิ์ บุญรักษา (2564) ที่พบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันโรค covid19 สอดคล้องกับแนวคิดความรู้ของ Nutbeam (2008) กล่าวว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องมีทักษะเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพโดยสามารถเลือกแหล่งข้อมูลและบริการสุขภาพในการป้องกันโรค covid19 ที่น่าเชื่อถือ สามารถค้นหาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และใช้อุปกรณ์ในการค้นหา สืบค้นแหล่งข้อมูล บริการสุขภาพที่ถูกต้อง มีทักษะการเข้าใจ สามารถตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อยืนยันความเข้าใจของตนเอง และได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีทักษะการสื่อสารที่ดี สามารถพูด อ่าน เขียนและสื่อสารบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโรค covid19 ให้กับบุคคลอื่นได้เข้าใจและยอมรับข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตน รวมถึงการซักถาม พูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้รับข้อมูลเรื่องการป้องกันโรคที่เหมาะสมกับตนเอง และสามารถตัดสินใจเชื่อและทำตาม หลักเสียงหรือปฏิเสธเพื่อให้ตนเองมีสุขภาพดี มีทักษะในการจัดการตนเองเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายหรือแผนที่วางไว้ พร้อมทั้งมีการประเมิน ทบทวนและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติตนให้ถูกต้อง รวมถึงเมื่อต้องสื่อสารหรือให้ข้อมูลต่างๆ กับผู้อื่นต้องมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อด้วย

สำหรับแรงจูงใจภายในด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง และความคาดหวังในการดูแลสุขภาพ และแรงจูงใจภายนอกอยู่ในระดับมากที่สุดนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ โรเจอร์ (1975) ที่อธิบายแรงจูงใจในการป้องกันโรคว่าประกอบด้วย 2 ส่วนคือ การประเมินอันตรายต่อสุขภาพ ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงและการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การประเมินการเผชิญกับปัญหา ได้แก่ ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนอง และความคาดหวังในความสามารถของตน โดยบุคคลเมื่อมีความเชื่อว่าโรคนั้นมีความรุนแรงต่อร่างกาย อาจส่งผลต่อความพิการ เสียชีวิตหรือมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การขาดงานแล้วจะทำให้เกิดความตระหนักรู้และนำไปสู่การป้องกันโรคได้ ส่วนการรับรู้โอกาสเสี่ยงที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดนี้เป็นการคาดคะเนว่าตนเองจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคหรือมีปัญหาสุขภาพตามมาได้หากไม่ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมเมื่อพบพนักงานป่วยด้วยโรค covid19 จากการแพร่ระบาดในช่วงที่ผ่านมาจะส่งผลต่อจำนวนคนทำงานที่ลดลงส่งผลต่อกำลังการผลิตและส่งผลกระทบต่อรายได้ของสถานประกอบการ บางสถานประกอบการไม่มีการชดเชยค่าแรงในกรณีที่ต้องขาดงาน ดังนั้นปัจจัยนี้จึงมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนที่สูง ส่วนความคาดหวังในการดูแลสุขภาพที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยที่สูงเช่นกันนี้ เกิดจากเมื่อบุคคลทราบถึงผลดีของการปฏิบัติตามแนวทางของอยุธยาโมเดล และแนวปฏิบัติของสถานประกอบการแล้วจะช่วยลดการเกิดโรคในสถานประกอบการได้ และส่งผลให้ตนเองไม่ป่วยจนเกิดผลกระทบอื่นๆ ตามมาได้ นอกจากนี้แรงจูงใจภายนอกเกี่ยวกับการสนับสนุนจากหน่วยงาน สถานประกอบการที่เอื้ออำนวยให้กับพนักงานในขณะปฏิบัติงานและเมื่อเจ็บป่วยนั้น ที่ผ่านมามีการแพร่ระบาดของโรค covid19 บางสถาน

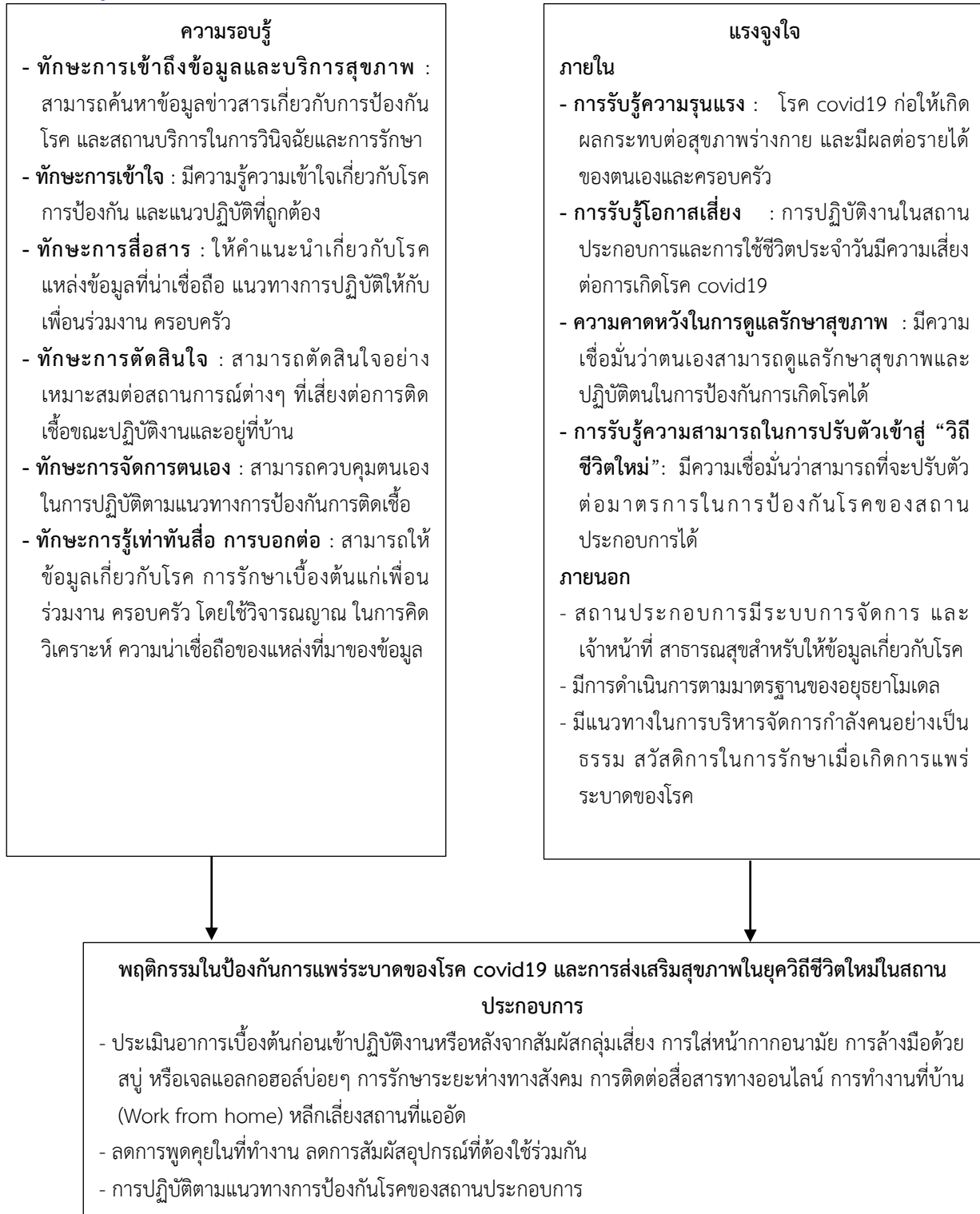
ประกอบการมีโรงพยาบาลสนาม สถานพักคอย จุดบริการให้ข้อมูลข่าวสารและให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการ การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงานเพื่อป้องกันการแพร่กระจาย และมีระบบการจัดการเป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข จึงส่งผลต่อแรงจูงใจของพนักงานในระดับมาก

การคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ทำให้มีระดับคะแนนมีอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดเช่นกัน อธิบายได้ว่า จากความรอบรู้และแรงจูงใจที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับมากนี้ รวมถึงระยะเวลาที่พนักงานปฏิบัติตามแนวทางของอยุธยาโมเดลนานเกือบ 2 ปี จึงส่งผลให้พฤติกรรมยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดระดับความรุนแรงจะลงแล้วก็ตาม สอดคล้องกับการศึกษาที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจของโรเจอร์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพโดยใช้ระยะเวลาในการเข้าร่วมโปรแกรม 8-12 สัปดาห์ (ไชยา จักรสิงห์โต, 2560) แตกต่างจากการศึกษาของ ระวี แก้วสุกใส และคณะ (2564) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการรับรู้กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่เพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID19) ของประชาชนจังหวัดนราธิวาส พบว่าพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่เพื่อการป้องกันโรค covid19 อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากลักษณะกลุ่มตัวอย่างและบริบทที่มีความแตกต่างกัน ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน สิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคและการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่

ความรอบรู้ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ ยกเว้นทักษะการเข้าใจที่ไม่มีความสัมพันธ์ เนื่องจาก มาตรการอยุธยาโมเดลได้นำมาใช้ในสถานประกอบการเป็นระยะเวลาเกือบ 2 ปี และค่อยๆ ผ่อนปรนในบางมาตรการ โดยสิ่งแวดล้อมและแนวปฏิบัติในบางประการยังคงดำเนินต่อไปในสถานประกอบการเป็นวิถีใหม่ จึงส่งผลทำให้ความรอบรู้ในทุกๆ ด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ กัมปนาท โคตรพันธ์และนิยม จันทรวล (2565) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในจังหวัดมุกดาหาร ที่พบว่าความรอบรู้ในทุกด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีทักษะด้านการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องมีความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาเป็นทักษะการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ แตกต่างจากการศึกษาของ ระวี แก้วสุกใส และคณะ (2564) ที่พบว่า ความรู้และการรับรู้อยู่ในระดับมาก แต่ความรู้และการรับรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างจากการศึกษานี้ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร แม่บ้านและรับจ้างทั่วไป จบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษาซึ่งอาจส่งผลต่อระดับความสัมพันธ์ที่ต่ำ ($r=.211$, $r=.101$, $p<.01$) ซึ่งแตกต่างจากการศึกษานี้ที่มีระดับความสัมพันธ์ที่สูงกว่า สำหรับทักษะการเข้าใจที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมนั้นเนื่องจากช่วงระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดดีขึ้นแล้วพนักงานอาจจะละเลยและลืมความรู้เกี่ยวกับโรค covid 19 จึงทำให้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดังกล่าว

อิทธิพลของความรอบรู้และแรงจูงใจต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ พบว่า แรงจูงใจมีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุด ($\beta =0.606$) รองลงมาเป็นความรู้ ($\beta =0.108$) อธิบายได้ว่า แรงจูงใจที่มีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงมากกว่าความรู้หลายเท่าตัว เนื่องจากทฤษฎีแรงจูงใจของโรเจอร์ ได้ประเมินแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก โดยโรค covid19 ในช่วงแรกที่มีการแพร่ระบาดส่งผลกระทบต่อประเทศในวงกว้างโดยเฉพาะเศรษฐกิจของประเทศ สถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมย่อมตระหนักถึงผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าวเพราะส่งผลกระทบต่อสถานประกอบการเป็นอย่างยิ่ง การมีแนวปฏิบัติของอยุธยาโมเดลจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้สถานประกอบการสามารถควบคุมสถานการณ์ กำกับ ติดตาม และเฝ้าระวังสถานการณ์การแพร่ระบาดต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ และลดการสูญเสียด้านเศรษฐกิจของภาคอุตสาหกรรมได้ค่อนข้างมาก ส่งผลดีต่อการจ้างงานของพนักงานอย่างต่อเนื่องอาจส่งผลต่อแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกที่สามารถพยากรณ์ตัวแปรพฤติกรรมได้ค่อนข้างสูง ดังนั้น การเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานทั้งแรงจูงใจภายในและภายนอกจะส่งผลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ด้วย

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากผลการการศึกษา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

1. ความรอบรู้และแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ทางบวก และสามารถพยากรณ์การคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ได้ โดยความรู้รอบรู้ 6 ทักษะประกอบไปด้วย
 - 1) ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ เป็นความสามารถในการค้นหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรค และสถานบริการในการวินิจฉัยและการรักษา
 - 2) ทักษะการเข้าใจ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค การป้องกัน และแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง
 - 3) ทักษะการสื่อสาร สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรค แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ แนวทางการปฏิบัติให้กับเพื่อน

ร่วมงาน ครอบครัวได้ 4) ทักษะการตัดสินใจ สามารถตัดสินใจอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อขณะปฏิบัติงานและอยู่ที่บ้าน 5) ทักษะการจัดการตนเอง : สามารถควบคุมตนเองในการปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันการติดเชื้อ 6) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เป็นความสามารถในการบอกต่อเกี่ยวกับโรค การรักษาเบื้องต้นแก่เพื่อนร่วมงาน ครอบครัว โดยใช้วิจารณญาณ ในการคิด วิเคราะห์ ความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของข้อมูล

2. แรงจูงใจแบ่งเป็นแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก แรงจูงใจภายในมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การรับรู้ความรุนแรงของโรค covid19 ว่าก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย และมีผลต่อรายได้ของตนเองและครอบครัว 2) การรับรู้โอกาสเสี่ยงขณะปฏิบัติงานในสถานประกอบการและการใช้ชีวิตประจำวันมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรค covid19 3) ความคาดหวังในการดูแลสุขภาพโดยเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถดูแลสุขภาพและปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดโรคได้ 4) การรับรู้ความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่ “วิถีชีวิตใหม่” จะมีความเชื่อมั่นว่าสามารถที่จะปรับตัวต่อมาตรการในการป้องกันโรคของสถานประกอบการได้

3. พฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ในสถานประกอบการ พนักงานจะมีการประเมินอาการเบื้องต้นก่อนเข้าปฏิบัติงานหรือหลังจากสัมผัสกลุ่มเสี่ยง การใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาขณะปฏิบัติงาน การล้างมือด้วยสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์บ่อยๆ พกแอลกอฮอล์ติดตัวเสมอ เว้นระยะห่างเมื่ออยู่ในสถานที่แออัด เช่น โรงอาหาร ร้านค้า ห้องประชุม ปรับวิธีการติดต่อสื่อสารเป็นทางออนไลน์ในรายที่เป็นกลุ่มเสี่ยงปรับการปฏิบัติงานในบางแผนกเป็นการทำงานที่บ้าน (Work from Home) ลดการพูดคุยในที่ทำงาน ลดการสัมผัสอุปกรณ์ที่ต้องใช้ร่วมกันเช่น ก้อน้ำล้างมือ ลูกบิดประตู ตู้กดน้ำ ประตูห้องน้ำ เป็นต้น ดังภาพที่ 2

สรุปผลการวิจัย

ความรู้เกี่ยวกับโรค covid19 มีทักษะด้านการเข้าใจ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด แรงจูงใจและพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่อยู่ในระดับมากที่สุด ความรอบรู้และแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เท่ากับ ($r = 0.395$, $p < .001$ และ $r = 0.638$, $p < .001$ ตามลำดับ) ความรอบรู้ และแรงจูงใจ เป็นตัวแปรที่รวมพยากรณ์ได้ร้อยละ 44.9 ($R^2 = 0.449$) โดยแรงจูงใจมีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุด ($\beta = 0.606$, $p < .001$) และความรู้ ($\beta = 0.108$, $p < .001$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สถานประกอบการควรส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกให้กับพนักงาน รวมถึงความรู้เกี่ยวกับโรค covid ผ่านสื่อในรูปแบบและช่องทางต่างๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของพนักงานในสถานประกอบการ และผลประกอบการในภาคอุตสาหกรรมด้วย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงทดลองหรือกึ่งทดลองในสถานประกอบการ หรือในหน่วยงานอื่นๆ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดความรู้ของ Nutbeam (2008) และการเสริมสร้างแรงจูงใจของ โรเจอร์ (1975) เพื่อสนับสนุนการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ เน้นการเสริมสร้างแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก

2.2 ควรประยุกต์ใช้ทฤษฎีความรู้และการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคอื่นๆ ในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). แนวทางการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคโควิด19 ในสถานประกอบการ/โรงงาน. นนทบุรี: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2565). ผลกระทบและทิศทางของภาคอุตสาหกรรมหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. สืบค้น 1 ตุลาคม 2565. จาก https://www.oie.go.th/assets/portals/1/fileups/2/files/ArticlesAnalysis/Direction_industry_after_COVID-19.pdf.
- กัมปนาท โคตรพันธ์ และ นิยม จันทน์นวล. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในจังหวัดมุกดาหาร. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ มอบ วิจัยครั้งที่ 16 วันที่ 11-12 กรกฎาคม 2565 (น. 148-160). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ไชยยา จักรสิงห์โต. (2560). ประสิทธิภาพของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในกลุ่มผู้ที่มีภาวะเสี่ยงสูงต่อการป่วยด้วยโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคอ้วน. (สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์).
- ศรัญชนก พันธุ์สุมา และ พงษ์สิทธิ์ บุญรักษา. (2564). ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. *ศรีนครินทร์วารสาร*, 36(5), 597-604.
- ระวิ แก้วสุกใส, พรทิพา คงคุณ, บุญยิ่ง ทองคุปต์, ลุตพี สะมะแอ และ สุกญา บุญนรากร. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการรับรู้กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่เพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID19) ของประชาชนจังหวัดนราธิวาส. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 8(2), 67-79.
- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2564). แนวปฏิบัติการป้องกัน COVID-19 ในการทำงานสำหรับภาคอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- สาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2564). รายงานการดำเนินการตามโรงงานต้นแบบมาตรฐานในการจัดการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (อยุธยาโมเดล). พระนครศรีอยุธยา: สาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- Grove, S. K., Burns, N., & Gray, J. R. (2013). *The practice of nursing research*. Missouri: Elsevier.
- Nutbeam D. (2008). The evolving concept of Health Literacy. *Social Science & Medicine*, 67, 2072-2078.
- Rogers, P. W. (1975). A protection motivation theory of fear appeals and attitude change. *Journal of Psychology*, 91(1), 93-114.

